TER inzage

SADDHARMA

Tijdschrift over boeddhisme

Juni 1984

In dit nummer:

SADDHARMA - de Goede Leer - is het orgaan van de Stichting Vrienden van het Boeddhisme. Het blad verschijnt viermaal per jaar. Losse nummers: f. 3,--.
Redactie: I. den Boer, Storm van 's-Gravesandeweg 75, 2242 JD Wassenaar.

De Stichting Vrienden van het Boeddhisme is sinds 15 december 1978 de voortzetting van de Stichting Nederlands Boeddhistisch Centrum die werd opgericht op 8 november 1967. De stichting is:

- een ontmoetingsplaats voor alle vrienden van het boeddhisme;
- niet gebonden aan een boeddhistische school of groepering; de verschillende richtingen die het boeddhisme kent, komen in haar publikaties op haar bijeenkomsten aan het woord;
- geen religieus genootschap in de engere zin van het woord.

De Stichting Vrienden van het Boeddhisme wil diegenen verenigen - welke levensovertuiging of welk geloof zij ook aanhangen - die op enigerlei wijze belangstellen in het boeddhisme of zich daarbij betrokken voelen. Zij zijn als begunstigers van harte welkom.

Begunstigers ontvangen het tijdschrift Saddharma en brochures over onderwerpen die in het kader van het boeddhisme van belang zijn en die onder auspiciën van de stichting worden uitgegeven; zij hebben recht deel te nemen aan de landelijke lente- en herfstbijeenkomsten.

Tevens wil de stichting, onder meer door het in stand houden van een bibliotheek, fungeren als documentatiecentrum over het boeddhisme ten behoeve van begunstigers en andere belangstellenden.

Secretariaat: W.J. Roscam Abbing, Eperweg 49-18, 8072 DA Nunspeet.
Min. donatie 1984: f. 30,--. (Echtpaar f. 40,--, stud. f. 20,--).
Postgiro no. 1520022 t.n.v. penningmeester stichting Vrienden van het Boeddhisme, Nijmegen.

Brochures die nog verkrijgbaar zijn:
Grondbeginselen van het boeddhisme, door Tonny Kurpershoek-Scherft,
Natuurbehoud en mileubeheer: metta en karuna, door Victor Westhoff,
Inzicht en uitzicht, twee opstellen over Zen, door Leo Boer,
Boeddhisme en psychologie, door Rob Janssen,
Oosterse meditatie en westerse psychotherapie, door Ada Herpst.
Prijs (incl. porto) f. 5,-- per exemplaar.

Tevens verkrijgbaar: het insigne 'Wiel van de Leer', met het woord Dharma, verguld.
Prijs (incl. porto) f. 17,50.

Bestellingen gelieve men te richten aan het secretariaat. Vermeldt s.v.p. duidelijk de titel van de gewenste brochure.

SADDHARMA

Jaargang 16, no. 4 **Juni 1984**

REDACTIONEEL

PESSIMISME EN MEDEVREUGDE

Het boeddhisme wordt wel eens een pessimistische religie genoemd. Het lijden, dukkha, is het uitgangspunt van de leer. De eerste Edele Waarheid is die van de twee-eenheid van bestaan en lijden. Als er alleen die ene Waarheid was, zou het boeddhisme een moedeloos makende treurigheid moeten uitstralen.

Maar de Boeddha leerde zijn volgelingen tevens de weg die leidt naar het overwinnen van het lijden. Dat is niet slechts een vreugdevol perspectief op de lange termijn. Ook onderweg, voordat de Verlichting is bereikt, ligt het accent een en andermaal op de vreugdevolle aspecten van het bestaan.

In dit nummer van Saddharma schrijft Tonny Kurpershoek-Scherft daarover in een artikel met het opschrift 'Muditā, vreugde en medevreugde'. Dit laatste woord ontbrak tot dusver aan onze taalschat, ten onrechte. Het verdient als tegenhanger van medelijden ingeburgerd te raken; meer nog zou uiteraard het gevoelen dat ermee wordt benoemd, ingang in ons leven moeten vinden.

De vertaling van mudita, letterlijk en in overdrachtelijke, praktische zin, kan ons behulpzaam zijn bij het volgen van het boeddhistische pad in het dagelijks leven. Het boeddhisme van de Pali-canon wordt op deze wijze voor ons 'bruikbaarder'.

Hoe mudita en de andere treden van de beschreven geestelijke oefening worden benaderd, hangt in sterke mate af van ieders persoonlijke achtergrond. Boeddhisme in al zijn schakeringen heeft voor iedereen die zich er indringend mee bezig houdt, een andere lading.

Dat komt in deze Saddharma ook duidelijk naar voren uit de aforismen van de bhikkhu Ñāṇamoli, een Engelsman die de wereld de rug had toegekeerd en tot zijn dood nagenoeg anoniem in een klooster op Sri Lanka leefde. Volgens de vertaler, A.E. Bayer, spreekt uit zijn nagelaten notities een herfstige melancholie.

Voor Nanamoli was mudita, medevreugde, zeker niet het kenmerk van het boeddhisme. Toch was de leer van de Boeddha zonder twijfel de grote inspiratiebron van zijn bestaan.

• • •

MUDITA: VREUGDE EN MEDEVREUGDE

door Tonny Scherft

De Pāli term *muditā* duidt de derde fase aan in de vermaarde meditatie-oefening die *brahmavihāra*, "het goddelijk verwijlen", wordt genoemd. Deze oefening heeft vier treden. Achtereenvolgens richt men de aandacht op *mettā*, *karuṇā*, *muditā*, *upekkhā*, of, in vertaling: welgezindheid, mededogen, meevoelende vreugde, gelijkmoedigheid.

Naar mijn mening verdient de derde term, *muditā*, meer bekendheid dan ze nu geniet. Zelf beschouw ik mudita als de grondtoon van het boeddhistische leven en ik denk dat het de moeite loont mijn mening toe te lichten.

In ethische zin kunnen aangename gevoelens verwerpelijk, neutraal of wenselijk zijn. In de "Leerrede van de Vraag van de god Sakka" zegt de Boeddha dat vreugde goed en wenselijk is, mits ze niet wortelt in berekening, in afwegen, in het besef aan welke kant je eigenbelang is gelegen. Als ze hierop is gegrond, is de kans groot dat het vreugdegevoel gepaard gaat met haat en agressie, of daartoe zal leiden.

Maar elk levend wezen streeft naar geluk, dus naar een aangename gemoedsstemming. Een onwankelbaar geluk dat medemensen geen schade doet, is het oogmerk van bijna alle grote religies, ook van het boeddhisme. Zo geven verschillende termen in het Pali uitdrukking aan een positief te waarderen gevoel van vreugde en mudita is een van deze. Iedere term heeft een eigen definitie*).

Laten we proberen de betekenis van mudita af te leiden uit haar context met metta en karuna, die in de brahmavihara aan haar voorafgaan. Gewoonlijk worden deze beide, welgezindheid en mededogen, beschouwd als een complementair paar: welgezindheid (metta) als de eigenschap van actieve liefde, die welzijn nastreeft voor alle levende wezens; en mededogen (karuna) als de liefde die poogt onheil te voorkomen en oorzaken van verdriet weg te nemen.

We kunnen echter ook de tweede en derde term, mededogen en meevoelende vreugde, als een complementair paar beschouwen, en wel als twee aftakkingen van metta, welgezindheid. Sympathie voor medewezens uit zich als mededogen indien leed met de ander wordt gedeeld, en als vreugde indien er iets te vieren valt.

Hieruit volgt, en het spreekt ook vanzelf, dat mudita als gevoelsbeweging los staat van eigenbelang. Zo is het precies het woord voor die gelukkige en schuldeloze gemoedsstemming waar mensen zozeer naar verlangen. Ik vertaal mudita hier gemakshalve verder met "medevreug-

de". Is het niet vreemd dat we wel spreken over mededogen of medelijden, maar dat een woord voor dit begrip in onze taal ontbreekt?

Oefening

Waarop berust de werking van de brahmavihara, waarom is deze oefening zo belangrijk in het boeddhisme? Want iedere boeddhist weet hoe groot de waarde is die aan metta en karuna wordt toegekend.

De kern van de Dharma, de boeddhistische leer, is het *anattā*-beginsel, de zekerheid dat in dit heelal niets substantieels, op zichzelf bestaands, te vinden is. Al het bestaande is onderworpen aan rusteloosheid, aan voortdurend veranderen, en is daarom *dukkha*, smartelijk in de zin van onbevredigend. Anderzijds is alwat adem haalt, juist omdat het niet op zichzelf kan bestaan, opgenomen in de immer voortgaande stroom van het leven. Deze visie op het bestaan sluit de grootse idee van de Middenweg in, en die weg voert in maar één richting: naar een mentale gesteldheid waarin men niet langer kleeft aan een schijnbaar "zelf", en waarin de aan het ego gerelateerde verlangens en eigenwilligheid zijn bekoeld. Wil men dat bereiken, dan moet men zich richten op het tegendeel: op welgezindheid, mededogen, medevreugde, gelijkmoedigheid.

Dit is hun grondslag, en mudita kan niet van geringere importantie zijn dan de begrippen die voorafgaan; eerder overtreft ze deze omdat ze de laatste stap is vóór gelijkmoedigheid, waarin het hoogste wordt bereikt. Hoe komt het dan dat mudita zoveel minder onder de aandacht komt dan metta en karuna, zoveel minder bekend is? Of, als we metta zelf terzijde laten, dat, van de twee aftakkingen van metta, karuna zozeer mudita overschaduwt?

Karuṇā, "mededogen", heeft een wereldwijde carrière gemaakt, vooral dank zij het Mahāyāna-boeddhisme (in China, Korea, Japan, Tibet). Hier is karuna het sublieme universele beginsel, samen met *prajña*, "wijsheid". Deze beide zijn de voornaamste kenmerken van de aardse en hemelse *Bodhisattva's*, die mededogen uitstralen naar de stervelingen. Een Bodhisattva is dus een heiland en ik denk dat dit ons een verklaring aan de hand doet voor de reputatie van karuna.

Wie gelukkig en evenwichtig is, reikhalst niet naar de tussenkomst van een heiland. Tot de godheid wendt zich wie overmand is door zorgen of droefheid, en dan is het niet medevreugde, maar mededogen wat men behoeft. Al tijdens zijn leven werd de Boeddha zelf geëerd als de Mededogende, de Heelmeester, die de zieke mensheid zijn nimmer falende medicijn aanreikte. Zo komt het dat de lange stoet van Boeddha's

en Bodhisattva's in het latere Mahayana, en bovenal Avalokiteśvara**), de Heer die in mededogen neerziet op het lijden van deze wereld, de idee van karuna boven alle anderen heeft uitgetild.

En daarmee werd mudita teruggedreven naar een al te bescheiden plaats, ten gunste van de beide in de brahmavihara voorafgaande kwaliteiten, - of erger nog: mudita werd bijna vergeten. Niettemin kan voor ieder die de op- en neergang op elk moment en van elk verschijnsel innerlijk schouwt, een omkering van alle waarden tot stand komen en wat zich voordeed als lijden, doen verkeren in vreugde. Juist dit is de proef op de som van de verheven geneeskunst van de Boeddha. Want alles wordt vervuld in mudita, in een uitstralende, door niets gehinderde levensblijheid.

Natuurlijk is het niet de bedoeling - vergelijk de volgorde in de brahmavihara - dat deze levensblijheid zou doen wegvluchten van de verdrietelijkheden van het leven. Mudita vraagt een telkens hernieuwde bereidheid om zich op haar te richten, maar zonder emoties van andere aard te onderdrukken. Mudita te ervaren maakt het juist gemakkelijker om ook onprettige emoties te verdragen, zodat men ze ook eerder kan aanvaarden en zich er onbevreesd voor kan openstellen. Ze zal de sensibiliteit verhogen en creativiteit doen ontwaken. Ze doet een fontein van sympathie opspringen voor alle levende wezens, ze is deze sympathie. Het zal zichtbaar worden in uiterlijk, in gebaren, in woorden en daden.

Ik ben er zeker van dat mudita niet alleen een sleutelbegrip van het boeddhisme is, maar ook belangrijk aan de zaak van het boeddhisme kan bijdragen als mensen zich aangespoord zouden voelen om zich in het dagelijks leven door de idee van mudita te laten leiden. Te vaak, lijkt me, herhalen verkondigers van het boeddhisme eindeloos analyses van dukkha, van 's levens tekort, als vergetend dat het gaat om het genezen zijn, en om het wijde perspectief dat het boeddhisme opent, zijn weg naar vrijheid, naar onvoorwaardelijk geluk, naar *upekkhā*, gelijkmoedigheid, een volmaakt geestelijk evenwicht.

Het berust zeker op een misverstand dat in de loop van de geschiedenis mudita een soort stiefkind is geworden, en om de overweldigende positiviteit van de idee is dat ook buitengewoon spijtig. Onze moderne beschaving is in hoge mate geseculariseerd; daarom vraagt deze tijd om een positieve levenshouding en om dezelfde reden zal het Westen het boeddhisme eerder welkom heten als mudita vrijuit mag stralen. De wereld te verlichten, - dat is precies haar bestemming. Van wezens van een hoger plan, een hogere geestesontwikkeling dan de onze, wezens die vrij van zelfzucht, vrij van begeerte en haat zijn, wordt verhaald dat zij

"zich voeden met vreugde. . . vreugde uitstralen". Juist déze eigenschap wordt hun als wezenskenmerk toegedacht!

Emotie

Zolang we geen verlichte wezens zijn, zullen in het bestaan van alledag de kwaliteiten van de brahmavihara maar zelden puur en volledig worden gerealiseerd. Onze psychische constitutie is zo eindeloos gecompliceerd; geheel tegenstrijdige gevoelens kunnen ons overspoelen in één golf van emotie, opspringend uit verschillende bronnen in de diepte van ons innerlijk leven.

De gevallen van bedrog of zelfbedrog laat ik buiten beschouwing. Natuurlijk moeten we op onze hoede zijn als iemand nadat hij door een ander is beledigd, op een zoet toontje, maar met genepen mond zegt: "Ik zal gedachten van karuna naar deze persoon uitzenden, hij heeft het hard nodig. . ." Er is dan een waarschijnlijk onbewuste vermomming van gevoelens in het spel, en juist de onbewustheid ervan maakt het uiterst gevaarlijk. Een schijnbaar mededogen kan ressentiment camoufleren en een zogenaamde mededogende zorg voor een ander kan samengaan met de wens de ander aan zich te verplichten of zelfs zich de ander toe te eigenen, - ze kan geboren zijn uit pure bemoeizucht en machtswil.

Maar we hebben het hier niet over valse profeten. Alleen, - ook als de sympathie oprecht is, kunnen er secundaire sentimenten aan kleven, die dan meestal afwijkingen of bezoedelingen zijn. Als niemand Karuna beoefent en er is onderdoor maar een glimp van het gevoel boven degene te staan die hulp behoeft, dan kan dat de ander bijzonder diep kwetsen, en terecht. Ook kan de zuiverheid van mededogen worden bedreigd door een bijna onmerkbare tinteling van vreugde dat men zelf het beklagenswaardige lot van de ander niet deelt. Gevoelens van deze aard rijzen te gemakkelijker door dat vergelijken een natuurlijke neiging van ons intellect is, het is zelfs onvermijdelijk. Zonder vergelijkend inlevingsvermogen zou ook mededogen niet mogelijk zijn; maar de onzuiverheden ontstaan zodra men zichzelf daarbij zo moeilijk kan vergeten.

Aan de andere kant behoeft een zwakke resonans van secundaire gevoelens niet te verhinderen dat echt mededogen verrijst en mensen aanzet tot hulpbetoon. Het is ook verrassend duidelijk dat als mededogen echt de liefde is die leed voorkómt, onzuivere bijtonen nauwelijks kunnen meeklinken. Vooral bij grote rampen komt tevoorschijn hoezeer mededogen al een natuurlijke trek is van de mens. Spontane offervaardigheid kent in zo'n geval geen grenzen en openbaart zich in een schier onuitputtelijke werkkracht.

Bij de oefening in mudita spelen zich soortgelijke processen af. Weer kunnen tegengestelde emoties samengaan - maar de bijgevoelens zullen nu vanzelf van ónplezierige aard zijn. Het kan zijn dat iemand zich oprecht verheugt over iets goeds dat een ander ten deel is gevallen, en toch tegelijk wordt geraakt door een gevoel dat dicht bij jaloezie komt. Het hangt vooral af van de krachtsverhouding tussen beide sentimenten of mudita stand zal houden of geblokkeerd zal worden. Voor ontevreden, gefrustreerde of getraumatiseerde mensen zal het niet meevallen voluit vreugde mee te vieren als het juist gaat om iets wat hun zelf niet is gegund.

Bovendien kan mudita niet worden gesteund of versterkt door de satisfactie de helpende hand te mogen bieden, zoals het geval is bij karuna. Zo valt te verklaren dat in een innerlijk waar mudita weinig kans krijgt tot ontkiemen, het tegendeel ervan een gevaarlijke situatie kan scheppen. Een spijtige ondertoon in de juichende uitroepen waarmee het goede fortuin van een ander wordt begroet, zal niet veel kwaad stichten, maar menige ramp in de geschiedenis van het mensdom is voortgekomen uit spijt, wrok, afgunst, die opzwol tot haat. Vergelijken is een gave van de mens waarvan vooral de verbeeldingskracht zich bedient, en zoals ik al zei, we zouden het niet kunnen laten. Maar zodra we worden geconfronteerd met het omgekeerde van mudita, het omgekeerde van belangeloze, spontaan opspringende medevreugde, gaan we beseffen dat vergelijken met een begerig ego als centrum de gesel is van de mensheid. Mededogen leidt waar mogelijk tot een weloverwogen ingrijpen en zal als het leed is verholpen, overgaan in des te grotere medevreugde. Maar nijd die uit de voegen barst, zal zich ontladen in wreedheid, die gruwelijke, huiveringwekkende tegenhanger van het mededogen.

Dit alles klinkt, ik kan het niet ontkennen, als moraalprediking. En moraal is al duizenden jaren gepredikt, met ontmoedigend schriel resultaat. Misschien is inderdaad "dit soort professorale stof de kus des doods", zoals de Amerikaanse schrijver Saul Bellow ons laat weten. Boeddhisme, dat zo aandringt op afstand-doen, legt evenzeer grote nadruk op de moraal, maar dan wel in dienst van de ontwikkeling van het bewustzijn en van de training om tot geestelijke rust en klaarheid te komen***). Mudita maakt deel uit van deze weg. En de motivatie om mudita, vreugde en medevreugde, te realiseren, zal zich aanbieden, niet als een dorre plicht maar spontaan en krachtig, wegens het blijde elan waarin het zich uit, en dat niet zal falen om de reden en de wil naar de conclusies te sturen die in de ontroering zelf al besloten lagen.

Tenslotte - en ik hoop het´te hebben aangetoond: mudita is puur poëzie.

NOTEN

* *Buddhaghosa, een commentator van de Pali-canon uit de vijfde eeuw, definieert mudita als volgt: "Het kenmerk ervan is verheugenis, het wezen onafhankelijkheid (van innerlijke obstakels en wensen), de uiting ervan ligt in het afbreken van gevoelens van afkeer, de grondslag in het begrip van wat het welzijn van levende wezens bepaalt. De vervulling ervan ligt in het tot rust brengen van irritatie. De afwijking in het ontstaan van uitbundigheid".*

** *Dezelfde als de Chinese godheid Kuan-yin.*

*** *De heilsweg van het boeddhisme zal altijd en overal in het heelal te bewandelen zijn en geldig zijn "waar maar bewustzijn is". - zoals de Engelsman Dharmachari Subhuti in zijn boek "Buddhism for Today" ons terecht voorhoudt.*

CONGRES EURO-BOEDDHISTEN

Een internationaal congres over het boeddhisme in Europa zal worden gehouden in Turijn van 4 - 7 september a.s. Het voorlopige programma vermeldt twee hoofdthema's: Jeugd en opvoeding uit boeddhistisch oogpunt, en De praktijk van het boeddhisme in Europa.

Het congres wordt gehouden in het Conferentiecentrum van de Cassa di Risparmio van Turijn, Italië. De sponsors van het congres zijn de Universiteit van Turijn en het Centro Piemontese di Studi sul Oriente.

Het entreegeld bedraagt 15000 lire (ongeveer 30 gulden).
Voorlopige aanmelding graag zo spoedig mogelijk, te richten aan mevr. dr. A.C.M. Kurpershoek-Scherft, voorzitter van de Boeddhistische Unie van Nederland (tevens vice-voorzitter van de Boeddhistische Unie van Europa), Bornsestraat 61, 7556 BC Hengelo.

KLOOSTER CHITHURST: EERSTE LUSTRUM

Een buitengewoon succesrijk initiatief om het boeddhisme vaste voet te geven in het Westen is in juni 1979 de stichting van de Chithurst Forest Monastery in Zuid-Engeland geweest. Bij het eerste lustrum staat een aanzienlijke uitbreiding van de activiteiten op stapel: de stichting van een nieuw Dhamma-centrum met een nonnenklooster.

De organisatie die de Sangha in Engeland al dertig jaar steunt, The English Sangha Trust Ltd., tracht het benodigde geld bijeen te brengen. In haar oproep om bijdragen schetst zij de betekenis van het klooster Chithurst.

Chithurst werd met onverwacht groot enthousiasme begroet.
De werkzijde van de Sangha in Chithurst is praktisch en direct, en de trainingsmethoden sluiten aan bij de traditionele, niet dogmatische Vinaya-leer; op deze basis heeft het klooster zich krachtig ontwikkeld.

De groei van Chithurst als Dhamma-centrum is te danken aan boeddhisten van binnen en buiten het klooster. Samen hebben zij in de loop der jaren door hun toewijding, doorzettingsvermogen en financiële vrijgevigheid een bijna vervallen landhuis veranderd in een inspirerend onderkomen voor de monniken en hun gasten.

Een toenemend aantal mannen en vrouwen uit vele landen komt naar Chithurst om toe te treden tot de Sangha en zich te wijden aan de gestage beoefening van de brahmacariya.

De abt van Chithurst, bhikkhu Sumedho, heeft een grote naam als verkondiger van de Dhamma. Hij staat bekend om zijn vriendelijkheid en opgewektheid, ongetwijfeld gevoed door zijn lange - zeventien jaren - ervaring als bhikkhu in Azië en het Westen. Uit de hele wereld ontvangt hij uitnodigingen om lezingen te houden.

De Mahathera's van Sri Lanka en Thailand hebben hem toestemming gegeven om monniken te wijden. Onder zijn toezicht zijn behalve Chithurst twee kleine kloosters in andere delen van Groot-Brittannië gesticht. Zij worden geleid door zijn oudste volgelingen.

Een onvoorziene ontwikkeling is geweest de toenemende belangstelling van vrouwen voor het boeddhistische kloosterleven. Een kleine 'cottage' bood voldoende plaats voor de eerste vier nonnen, maar nu zijn er acht. Omdat ook de toeloop van leken die enige tijd in het klooster willen verblijven, groeit, is besloten een Dhamma-centrum op te richten, met een nonnenklooster.

De Sangha Trust heeft het oog laten vallen op een scholencomplex, met slaapgebouwen en bungalows, in Hemel Hempstead, een half uur per trein van Londen. De naam van het centrum staat al vast: Amaravathi, het Doodloze Rijk.

•••

UIT HET NOTITIEBOEK VAN EEN DENKER

Aforismen van Bhikkhu Ñāṇamoli

door A.E. Bayer

In het afgelegen plaatsje Veheragama, nabij Maho op Sri Lanka, overleed op 8 maart 1960 de boeddhistische monnik Ñāṇamoli, tijdens een voettocht die hij maakte met de oudste monnik van zijn klooster, Island Hermitage, gelegen in een lagune in het zuiden van het eiland.

Nanamoli was van geboorte een Engelsman. De elf jaar die hij in dit klooster had doorgebracht, had hij zo bescheiden en teruggetrokken geleefd dat tot zijn dood naar buiten maar heel weinig over hem bekend was geworden. Tijdens zijn leven anoniem te blijven was een wens die hij herhaaldelijk had geuit. Bij de papieren die een ordebroeder na zijn dood aantrof, werd de volgende notitie gevonden:

"Ik zal nooit in staat zijn mijn biografie te schrijven; maar laat niemand anders zo onbeschaamd zijn, dit te doen; want dat zou neerkomen op diefstal".

"Maak je geen zorgen, niemand zal op de gedachte komen".

Uit respect voor deze geesteshouding zij over het leven van deze monnik voor zijn intrede in de kloosterorde niet meer verteld dan dat hij Osbert Moore heette en op 25 juni 1905 was geboren. Behalve dan de volgende aantekening die hijzelf aan het papier heeft toevertrouwd:

"Ik blijk mijn leven in drie fasen te hebben geleefd. Tot het uitbreken van de oorlog in 1939 leefde ik in een erg plezierig en vrij elegant "rotsbasin". De financiële onzekerheid die in 1937 begon, en het uitbreken van de oorlog deden dit basin verzanden.

"De jaren 1939-1948 werden in het centrum van het wereldgebeuren doorgebracht: bij de luchtafweer G.S.O. III I B' in Caserta en daarna als plaatsvervangend hoofd van de Italiaanse afdeling van de BBC in Bush House (Londen, vert.). Van toen af heb ik mijn leven doorgebracht als waarnemer, teruggetrokken en oplettend".

A Thinker's Note Book, Posthumous Papers of a Buddhist Monk, by Bhikkhu Nanamoli, is uitgegeven door The Forest Hermitage, Kandy, Sri Lanka.

Bhikkhu Nanamoli is, ondanks zijn verlangen naar een teruggetrokken leven, de kloosterling passend, toch bekend geworden, in de eerste plaats onder oriëntalisten, boeddhologen en allen die belangstelling hebben voor het Theravāda-boeddhisme. Hij heeft voortreffelijke vertalingen van teksten der Theravada-school op zijn naam staan.
De meeste dezer vertalingen zijn na zijn dood verschenen. Onder de belangrijkste zijn te noemen *'The Path of Purification'* (Visuddhi Magga) van Buddhaghosa, een magistraal werk van meer dan achthonderd bladzijden en het klassieke handboek voor de Leer en meditatie volgens de Pali-canon.

De ordebroeder van Nanamoli, Mahāthera Nyānaponika, zelf een der vermaardste levende boeddhologen en een stuwende kracht achter de Buddhist Publication Society in Kandy, heeft Nanamoli's nagelaten schrifturen geordend. "Zijn (Nanomoli's, vert.) vertalingen bereikten het hoogste niveau van voorzichtig en kritisch wetenschappelijk werk en gaven blijk van een indringende en subtiele geest. Zijn werk is een blijvende bijdrage op het gebied van de boeddhistische studiën," aldus het oordeel van de eerwaarde Nyanaponika. Een ander posthuum verschenen werk uit Nanamoli's nalatenschap is een beschrijving van Boeddha's leven op grond van authentieke teksten uit de Pali-canon, *The Life of the Buddha,* in 1978 bij de Buddhist Publication Society verschenen.

Dit was echter niet alles. Onder de nagelaten schrifturen vond Nyanaponika ook twee notitieboekjes, de bladen met potlood beschreven, waarvan hij de inhoud voor dreigende onleesbaarheid behoedde door alles over te typen. De aard van deze aantekeningen, veelal aforismen, woordspelingen en kleine filosofische verhandelingen, alles in het Engels, bleek bij Europese uitgevers geen verwachtingen op gewin te wekken. Nyanaponika heeft het manuscript tenslotte toch persklaar gemaakt om het als een privé-uitgave voor vrienden en bewonderaars van wijlen Nanamoli te laten drukken. Ruim tien jaar na het overlijden van de schrijver heeft het boekje het licht gezien.

Er is alle reden, degenen die aan de verschijning van dit boekje hebben bijgedragen, dankbaar te zijn. Allereerst de schrijver, Nanamoli, daarnaast de bewerker die de paragrafen ook van een nummer heeft voorzien.

Meer dan eens zal de lezer van deze aforismen worden herinnerd aan de Pensées van Pascal, ook al lijken ze er inhoudelijk allerminst op. Ze handelen lang niet allemaal over de boeddhistische leer. Tussen de regels door lijkt die leer echter vaak op een merkwaardige manier aanwezig. Juist daar waar de schrijver zelf schijnt te zoeken, vraagtekens achter

eigen opvattingen plaatst en zijn 'perhaps' inlast, geeft deze veelzijdige monnik blijk van een vruchtbaar en bevruchtend denken.

Dat uit Nanamoli's aforismen soms een herfstige melancholie schijnt over te waaien, mag ons niet verwonderen bij een man met zijn ervaringen en zijn scherpe blik. Hier en daar wordt echter duidelijk dat het niet een 'blik zonder hart' is.

483. Weten komt voort uit niet-weten als zijn tegengestelde; geloof heeft niet-weten nodig en maakt er gebruik van als middel, daar het de wezenlijke hulp voor het weten is buiten het eigen veld van dit weten. Deze drie hebben een driehoeksverhouding bij het handelen (waarbij geen van de drie een werkelijk tegengestelde heeft).

Gewoonlijk is kennis er zeker van dat wat is, is, en dat actie niet mogelijk is. Geloof gaat ervan uit dat geen enkel resultaat onmogelijk is. Het niet-weten is er niet zeker van, hoe moet worden gehandeld, waardoor dat wàt geweten wordt, verandert in het niet-gewetene.

338. Als niet-weten een essentiële component van het bestaan is (hetzij als het niet-kennen van het oneindige door het eindige of als de basis van 'Ontstaan in afhankelijkheid' of als het onzekerheidsbeginsel in de atoomfysica), dan kan iedere theorie die geen rekening houdt met onwetendheid, maar deze in zich sluit, er geen aanspraak op maken het bestaan of de wereld ten volle weer te geven. Het feit dat een theorie in de praktijk werkt, blijkens de ervaring, bewijst dat (met dit niet-weten) rekening is gehouden, anders zou ze niet werken. Maar het openlijk en onzorgvuldig tonen van niet-weten zou weerzin wekken, indecent zijn en daarom is het niet-weten gewoonlijk verborgen, steels.

487. Alleen de dood blijft altijd leven en het eeuwige leven is de dood.

Alleen het leven sterft altijd en de eeuwige dood is leven.

Het levenloze is voorgoed gestorven. Het doodloze heeft altijd geleefd.

Als we eens zeiden dat 'bestaan' leven en dood is en dat iedere keer als we het woord 'zijn' en daarvan afgeleide woorden gebruiken, we aan metafysica doen?

545. Alle vragen over de dood zijn verkeerd gesteld.

349. Een doelmatige manier om een plant te doden is haar voorzichtig en regelmatig water te geven in de eerste tijd van een droge periode en dan weg te gaan. Maar zij die dit doen, zien de plant niet sterven: zij gaan weg en geven andere planten water op andere droge plaatsen en op dezelfde manier.

431. Iedere overwinning behaald in deze wereld is een schaakmat op een ander niveau.

451. Tertullianus' beroemde uitbarsting over het genoegen om anderen - de slechten - in de hel te zien branden, verraadt het niet toegegeven feit dat al onze paradijzen de hellen van andere mensen zijn.

454. Hier zijn de systemen X en Y, die moordende haat jegens elkaar koesteren en die tegen elkaar en alle andere roepen: "Hij die niet vóór mij is, is tegen mij".
Ik zeg echter niet: "Een plaag kome over jullie beider huizen", want ik heb geen verlangen om een plaag op iemands huis te wensen, en bovendien, zelfs al had ik dat, dan zou het toch overbodig zijn omdat ieder van die huizen, door de eigen houding, al de plaag op het huis van de ander is.

478. De dwaasheid van liefde is dat ze de gescheidenheid veronderstelt die ze krachtens haar natuur wil opheffen.

501. Het schijnt een van de vaste gewoonten van kerkelijke filosofen te zijn, aan te nemen dat wat niet gedacht kan worden, wèl kan worden gezegd.

493. De vestiging en vervolmaking van orde doodt langzaam. De introductie van volslagen wanorde doodt met geweld.
Volmaakte orde is dood door ouderdom, onderbreking door chaos is dood door geweld. De adem van het leven heeft zowel orde als wanorde nodig.

492. Laten wij ons verenigen vóór iets, niet tegen iets, opdat wij niet door ons 'tegen' te verenigen, datgene in de hand werken en versterken waar we tegen zijn, en opdat wij niet, als dat waar we tegen zijn geweest er niet meer is, verward raken in ons tegen-zijn en ons tegen elkaar keren.

516. In ons bestaan beschermt goedheid niet tegen lelijkheid, schoonheid niet tegen valsheid, waarheid niet tegen boosheid. En alle drie samen beschermen ons niet tegen honger en dood.

503. Door een mes scherp te slijpen, wordt het weggeslepen.

526. Niet het geheugen, maar het vergeten is de positieve functie in het handhaven van ons bestaan. Het gedeeltelijk vergeten verbergt de contradictie en maakt wat niet is vergeten, mogelijk.

606. Groeps-karma. Wat is een groep? Raciaal, regionaal, linguistisch, geografisch, politiek, beroeps-?
Deze groepen overlappen elkaar. Te zeggen dat elke groep haar eigen karma heeft, komt neer op de bewering dat de romp, de armen, de longen, de darmen, het hoofd, de neus, elk een eigen karma zouden hebben, hetgeen onzin is.

562. Een heilige die de bevrijding heeft bereikt, lijkt minder vrij dan een gewone man, omdat een gewone man soms heilig kan zijn en soms niet, terwijl het de heilige nooit is toegestaan, niet heilig te zijn.

586. Transcendentie (in het zijn) = niet-weten = oneindigheid.

107. Deze tijd is de tijd van de voorjaarsschoonmaak - voorjaar na voorjaar en de meubelen worden schunniger en schunniger en moeten worden vervangen en de muren worden vuil en moeten worden geverfd en de pannen vallen van het dak en moeten worden vernieuwd en de eigenaren worden oud en worden opgevolgd door hun erfgenamen en het huis stort in elkaar en moet worden herbouwd en de staat breekt uit haar voegen en moet worden hervormd en het economische systeem van de wereld raakt verouderd en moet worden herzien en de bronnen van de grondstoffen drogen op en nieuwe moeten worden gevonden en de zon koelt af en het zonnestelsel raakt in de war. . . . Het is de 'vooruitgang' die je houdt waar je bent; en dit alles wordt gaande gehouden door hoop en vrees, de wortels bengelen voor ons en de zwepen knallen.

144. Als ik 's morgens zeg: "Ik geloof in God" en 's avonds: "Ik geloof niet in God" ben ik ontrouw aan mijn geloof en zie ervan af consequent te zijn, maar bewaar mijn vrijheid.
Als ik aan één bewering vasthoud, ben ik trouw aan mijn geloof en ik blijf consequent, maar ik geef mijn vrijheid prijs. Vrij zijn, is 'onwaarachtig' zijn.

170. De openlijke behoefte om nuttig te zijn voor anderen lijkt maar moeilijk te onderscheiden van in het geheim te verlangen dat anderen zullen lijden en hulp nodig zullen hebben.

563. Een voordeel van het niet hebben van vrienden is dat je je vrienden nooit in de steek kunt laten.

566. Er zijn bepaalde meningsverschillen die iemand altijd tot een onwaarheid verleiden, welke kant hij ook kiest, zoals het bestaan of niet-bestaan van God.

461. 'Bouw geen ivoren toren voor jezelf', zeggen de moralisten, Maar ik bèn een ivoren toren door het feit alleen dat ik er ben. Op het grove, lichamelijke vlak is het lichaam een geraamte van (ivoren) beenderen waar de spieren op zijn gespannen, bekroond door een ivoren, benen, brievenbus-achtig torentje dat het brein huisvest en het beschermt tegen de slagen van de 'werkelijkheid' zodat het ongestoord met zijn absurde bezigheid kan voortgaan.

Op niet-fysiek niveau is mijn ik-heid een ivoren toren van ordelijke individuele meningen en inzichten, die 'mij' ertegen beschermen, door de chaos te worden verzwolgen.

De brave moralisten: zien ze niet, dat het leven een constante vlucht is naar boven en beneden langs de eindeloze treden van de donkere ivoren toren, op zoek naar een uitweg uit de vreselijke chaos van èchte vrijheid?

677. Vragenlijst of catechisme

Wat is zelf (attā)?	Foute opvatting van persoonlijkheid.
Wat is eeuwig (nicca)?	Alleen: niet-ontstaan, niet-vergaan, niet-verandering van wat aanwezig is.
Wat is puur geluk (sukha)?	Nibbāna (Nirwana, vert.) en het Pad.
Wat is mooi?	Mettā, de wereld van Brahma, het Pad.
Wat is waarheid (sacca)?	De vier Waarheden.
Wat is een persoon?	Een keten van daden en het resultaat van daden.
Wat is een ziel?	Een foute opvatting van persoonlijkheid.
Wat is een god?	Een niet-permanent bewustzijn of persoonlijkheid met een lichaam dat minder grof-stoffelijk is dan het menselijke en minder of helemaal niet onderhevig aan pijn, of een persoonlijkheid met helemaal geen stoffe-

lijk lichaam; of een fijn-stoffelijk lichaam zonder bewustzijn. Geen god is almachtig of een schepper van werelden.

• • •

•••••••• UIT DE BOEDDHISTISCHE TIJDSCHRIFTEN ••••••••

door W.J. Roscam Abbing

Wie belang stelt in een hieronder genoemd artikel kan contact opnemen met de redactie van het tijdschrift waarin het artikel voorkomt.

BODHI BAUM, 83/4.

Octopusverlag Erich Skrleta, Fleischmarkt 16, A-1010 Wien.

Friedrich Frenzl en Walter Karwath schrijven beiden over abortus; de eerstgenoemde wijst het categorisch af, de andere in veel mindere mate, ja eigenlijk tracht hij vele motieven die tegen abortus worden aangevoerd, te ontzenuwen. De lezer die in dit onderwerp belang stelt, is kennisneming van beide artikelen sterk aan te bevelen. Of hij daarna tot een definitief oordeel kan komen, betwijfel ik. Maar in ieder geval kent hij dan een aantal pro's en contra's die naar voren zijn gebracht door twee vooraanstaande boeddhisten.

Hecker schrijft over boeddhisme en huwelijk; Dr. Werner Krotz over Geloven en zijn; Rishi Dada Narayana Sadashiva over de erbarmelijke toestand van het ego, en de spirituele autoriteit. Citaat: "Het is niet bekrompen ego, dat zich zijn helden of zijn spirituele autoriteit kiest en vanuit zijn vesting de zelfverdediging en onjuiste zekerheid van alle andere helden en spirituele autoriteiten bekritiseerd". Dr. J.E. Sigdell schrijft over re-incarnatie als idee en als ervaring, in kort bestek een zeer verhelderd artikel.

BOEDDHAYANA, 7/7 en 7/8.

Fronemanstraat 16 b, 2572 VG 's-Gravenhage.

Met een vertaling van de Dhammika-sutta opent nummer 7, gevolgd door een vertaling met commentaar van de verzen 9 en 10 van de Dhammapada, twee bijdragen verzorgd door Anāgārika Dharmawīrā-

nātha. Upāsikā Khemindā vertaalde enkele vragen van koning Milinda en schreef over de reizen van Fa-Hien. Narada Mahathera behandelt het complexe onderwerp 'Een boeddhistische visie op de hedendaagse wereld' op eenvoudige, maar de kern rakende wijze.

Nummer 8 is gevuld met een vertaling van de Kasibhāradwādja-sutta, met de verzen 11 en 12 (met toelichting) van de Dhammapada en met het vervolg van de vragen van koning Milinda. Een artikel van Jan Smeets, 'Goede vriendschap', beschrijft de achtergronden van een dergelijke relatie, gezien door een boeddhistische bril.

BUDDHISTISCHE MONATSBLAETTER, 84/1; 2 en 3.

Buddhistische Gesellschaft Hamburg e.V., Beisserstrasse 23, D-2 Hamburg 63.

Nummer 1 bevat een bijdrage van H.U. Rieker (Gedanken zur Jahreswende) en van R. Marien (Ein Zen-Meditationsabend). Belangrijker dan de hiervoor genoemde artikelen is m.i. het excerpt van een lezing die H. Becker heeft gehouden, getiteld Schopenhauer en het boeddhisme. Het is opmerkelijk hoeveel gedachten van deze filosoof overeenstemmen met vele kernpunten van de leer van de Boeddha: de wil, de begeerte is de oorzaak van het lijden; de noodzakelijke gevoelens van mededogen, niet alleen voor andere mensen maar ook voor de dieren; zijn beschouwingen over het nirvāna, enz.

Schopenhauer krijgt weleens het stempel opgedrukt een pessimistische filosoof te zijn; dit is echter geheel bezijden de waarheid. Alleen al zijn woorden "Achter ons bestaan is iets anders, dat ons pas toegankelijk wordt als wij de wereld van ons afschudden" getuigen van een optimistische kijk op des mensen uiteindelijke bestemming.

In het tweede nummer van de huidige jaargang staat slechts één - maar zeer lang en zeer waardevol - artikel van Lama Anāgārika Govinda: Perspektiven des Buddhismus in der Welt heute. De verleiding is groot, een aantal door de schrijver ontwikkelde zienswijzen naar voren te brengen. Echter, ik wil mij de embarras du choix besparen en daarom slechts één gedachte aanhalen, betrekkelijk willekeurig gekozen uit de veelheid van de vermelde ideeën.

"Onderdruk niet Uw gewone menselijke functies en eigenschappen om de verlichting nader te komen: ook de Boeddha voerde tijdens zijn laatste wedergeboorte een gewoon menselijk leven, had een vrouw en een kind en bereikte toch de verlichting".

Drie artikelen en een reisbeschrijving vullen nummer 3 van dit tijdschrift. G. Neumeyer schrijft over de leer van de Boeddha als richtlijn voor een eco-filosofie; de tweede bijdrage handelt over In-sich-selbst Versenkung und Selbstentfremdung; het laatste opstel is van Nyanapiya die schrijft over de ontspanning door meditatie. De reisbeschrijving gaat over een tocht naar Lumbini.

EKŌ, nr. 24, dec. 1984.

Centrum voor Shin-boeddhisme, Zittaart 21, B-2419 Lille (Poederlee).

Het motto van het hoofdartikel 'Ons dagelijks lijden' en geschreven voor een vriend in het ongeluk, is samen te vatten in de ene zin: "Nergens in het hele heelal is er ook maar één plaats waar je ontkomen kan aan het karmische onheil". Het aangename in het leven verdwijnt, de misère blijft over en dat is nu juist de inhoud van de leer van de Boeddha. Wij hebben een traliewerk - opgebouwd uit begeerte, haat en verblinding - neergezet tussen ons en het Oneindige Licht. En wij moeten proberen het licht van de zekerheid van het grote Mededogen - al is het maar voor de fractie van een seconde - door dat traliewerk heen te laten schemeren.

Vervolgens bevat dit nummer de vertaling met commentaar van het vijfde hoofdstuk van de Tannishō (het betreuren van de dwaling), een aflevering van de serie: De plaats van Shinran Shōnin in het boeddhisme, een artikel over: Op zoek naar een zin (dit was een thema van het Pacific Seminar 1983) en een vervolg van het glossarium voor het Shinboeddhisme.

DER KREIS, Nr. 167 en 168.

Rev. I. Wolf AMM, Stettiner Strasse 8, D-6380 Bad Homburg v.d. Höhe.

Lama Anāgārika Govinda publiceert in het nummer 167 een artikel over de boeddhistische iconografie. Hij schrijft dat zij niet beoogt een beeld te geven van de ons omringende wereld noch van een, van ons onafhankelijke werkelijkheid van goddelijke of demonische wezens, maar dat zij wil uitbeelden wat ons beïnvloedt en innerlijk beweegt. De schrijver bespreekt de verschillende mudra's en beschrijft op heldere wijze de achtergronden van die handhoudingen. Evenals de verschillende leermeesters (goeroes) uit hun eigen praktijk en ervaring verschillende geestelijke oefeningen (sādhana's) ontwikkelden, evenzo ont-

stonden er een beperkt aantal mandala's en iconografische variaties.

Sumatikīrti Suvarnavajra schrijft over Achtsamkeit - der einzige Weg. Hij maakt duidelijk, waarom de boeddhistische weg een weg van oplettendheid, geconcentreerde aandacht, is en dat dientengevolge de Boeddha de satipaṭṭhāna-meditatie als de enige weg heeft betiteld (Digha-Nik. 22 en Majjh.-Nik. 10). Als de mens zich wil bevrijden van de concrete omstandigheden waarin hij zich bevindt, zal hij zich die situatie eerst duidelijk voor ogen moeten stellen; dit kan hij doen door middel van die geconcentreerde aandacht.

De schrijver bespreekt de uitgangspunten van de satipatthāna-meditatie (het lichaam, de gevoelens, het denken en het bewustzijn) en koppelt deze vier grondslagen aan de vier edele waarheden. "Het boeddhisme negeert niet het lichamelijke ten gunste van een wereld- of levensvreemde vergeestelijking, maar ziet het als een dynamische component van het mens-zijn, die door de weg van de Boeddha een nieuwe waarde verkrijgt". "De werkelijkheid van deze wereld is geen droom, die volgens het oude spreekwoord bedrog is. De smarten in ons bestaan zijn zeer reëel. Wij allen kunnen dit maar al te vaak bevestigen. En toch is deze werkelijkheid anders dan wij haar beleven. Dat is de grootste troost van de leer van de Boeddha.

"De werkelijkheid is een voortdurende stroming. Zij is onbestendig omdat zij geen onafhankelijk en zelfstandig bestaan heeft. De dingen waaruit zij is gevormd, te weten hij die beleeft, de belevenis en het object van de belevenis, kunnen in een nieuwe samenhang tot elkaar worden gebracht. Dit is mogelijk omdat die drie componenten vloeiend zijn. De mens die helder bewust leeft, ervaart een open en doorzichtige wereld, vol van licht en vrijheid. Zich zelf en de wereld beleeft hij als een regenboog aan een blauwe, wolkenloze hemel".

Hier heb ik enkele gedachten uit het artikel weergegeven. Eigenlijk zou iedereen die de meditatie serieus tracht te beoefenen, deze bijdrage in zijn geheel moeten lezen; door de vele opmerkelijke visies te overpeinzen zal zijn meditatie een nieuwe dimensie krijgen.

Lama Anāgārika Govinda schrijft in het nummer 168 over het bodhisattva-ideaal: een vuurtoren in de duisternis van onze tijd. De weg die voert naar de realisering van het bodhisattva-ideaal is noch eenvoudig noch gemakkelijk. Om dit ideaal te verwezenlijken moet men niet de wereld ontvluchten, maar de wereld overwinnen, dus er door heen gaan en er boven uit komen. De schrijver gaat in op de verschillen tussen en de ontwikkeling van dit ideaal bij de verschillende scholen van het boeddhisme.

Het komt mij - de schrijver van deze rubriek - voor dat in *wezen* het verschil in opvatting van de leer van de verschillende tradities alleen bestaat in het leggen van accenten; de opvattingen van de ene school zijn terug te vinden in die van de andere. Immers, het is zo als Lama Govinda schrijft: "Want in een universum, dat geen begrenzingen in de tijd en in de ruimte kent, kunnen dogmatische beweringen en getalsmatige definities over bestaande ontwikkelingsmogelijkheden en levensvormen geen betekenis hebben. Positief uitgedrukt betekent dit: geest heeft geen andere grenzen dan die, welke hij zelf schept".

Het zou buiten het kader van de bedoeling van deze rubriek vallen om zelfs maar bij benadering een excerpt van de inhoud van dit waardevolle artikel te geven. Ik wil alleen nog wat losse gedachten weergeven. "Wonderen in de betekenis van eenmalige of zelden voorkomende uitzonderingen - d.w.z. een uitdaging van of een breuk in de wereldorde met zijn wetmatigheid - worden door het boeddhisme niet aanvaard. Wat wij een wonder noemen zijn plotselingen openbaringen van de werkelijkheid van onze geest. Wonderen zijn geen uitzonderingstoestanden van de natuur, maar uitzonderingstoestanden van ons bewustzijn".

"Het is een gevaarlijke, halve waarheid, als men denkt: men moet eerst zich zelf helpen, voordat men anderen kan helpen". Maar ook: "Men moet niet overijverig en haastig zijn met de bedoeling anderen te dienen, alvorens men niet zelf de waarheid heeft ingezien".

Het tweede lange artikel is getiteld: Ch'an en zen. Een aanhanger van zen zal daarin veel gedachten vinden die hem reeds bekend zijn; voor een niet-terzake-kundige zal bij lezing een tip van de sluier van zen worden opgelicht.

THE MIDDLE WAY, 58/3 en 4.

The Buddhist Society, 58 Eccleston Square, GB-London, SW1 V1PH.

Op de jaarlijkse algemene ledenvergadering van de Buddhist Society is Ven. Sumedho Bhikkhu als voorzitter gekozen; hij is dus de opvolger van wijlen Christmas Humphreys.

Het eerste artikel in nummer drie is van de hand van de nieuwe voorzitter en draagt de titel: Attachment to Teachers. Vele vormen van binding van een leerling aan zijn leraar zijn mogelijk, variërend van: hìj is mìjn leraar, van alle anderen kan ik niets leren, tot die van Krishnamurti, die zegt: het (hebben van een leraar) is allemaal onzin, heb daarmee niets van doen, dat alles is nutteloos. De schrijver zegt: wij moeten niet zoeken naar mìjn leraar, maar willen leren van alles - van de rat en van

de muskiet, van de geïnspireerde tot de neerslachtige leraar, van hem die ons tegenvalt tot degene die ons nooit teleurstelt.

Dr. Ken Wilber in 'In Praise of the Ego: An Uncommon Buddhist Sermon' en Sylvia Swain in 'The Three Signs of Being' pleiten in hun artikel voor het geven van een andere inhoud aan het begrip anattā dan de bij vele boeddhisten gangbare: er bestaat geen zelf. Wilber constateert dat wij - boeddhisten in het westen - de anattā-leer op zo'n onhandige manier hebben behandeld en uitgelegd dat de meeste psychologen dit onderwerp niet alleen hebben begrepen, maar het openlijk en met verve hebben veroordeeld. Hij poneert de stelling dat het ego een waardevolle plaats heeft als een brug tussen de lagere bewustzijnsniveaus (pre-egoic) en de hogere (trans-egoic of pre-personal).

Ook het artikel van Sylvia Swain - waarin met de drie 'signs' bedoeld zijn dukkha, anattā en anicca - komt het begrip anattā uitvoerig ter sprake. Ik geloof dat beide artikelen voor elke boeddhistische psycholoog en deskundige leek van belang zijn om te worden gelezen en overdacht.

Een bijdrage van Robert Aitken, Rōshi heeft als titel: The Second Grave Precept: Not Stealing. Om aan te geven vanuit welke gedachtenwereld dit artikel is geschreven, behoef ik slechts één zin te citeren: "In het rijk van de onbereikbare Dharma is het voorschrift 'Niet stelen' uit te leggen als de afwezigheid van de gedachten aan winstoogmerken".

Het nummer 4 bevat zes artikelen die de herinnering aan Alan Watts wakker roepen; dit naar aanleiding van zijn overlijden, ruim tien jaren geleden.

Daarna volgen twee bijdragen over de Pāli-canon. Het eerste, On Studying the Pāli Canon is geschreven door M.O.C. Walshe, behandelt in zeer grote lijnen iets over de geschiedenis en de inhoud van de Palicanon. Het tweede, The Secret of Sutra Recitation geeft nuttige wenken voor het lezen van sutta's. De schrijver, Anthony Saroop, noemt drie voorwaarden om de Pāli-canon goed te lezen: 1) heel langzaam lezen, 2) het liefst hardop, maar tenminste met bewegende lippen en 3) lezen met een geest van toewijding en met de gedachte dat de woorden ons niet zozeer willen informeren als wel willen heiligen.

Behalve op een interessante beschrijving over het ontstaan van de Harnham Vihara - ca. twintig km. ten noordoosten van Newcastle - wil ik graag uw aandacht vestigen op het eerste deel van een interview van Roger Wheeler met Sumedho Bhikkhu.

MAITREYA MAGAZINE, 6/1

Stichting Maitreya Instituut, Raadhuisdijk 9, 6627 AC Maasbommel.

Dit nummer besteedt veel aandacht aan Lama Thubten Zopa Rinpochee, die de spirituele leiding heeft van het Maitreya Instituut.

Zo vertelt J. Keeley over de jeugd van Lama Zopa en geeft tevens een verslag van een lezing die de Lama in Genève heeft gehouden.
De quintessens van de voordracht is wel dat het geluk dat wij ons toewensen en het lijden dat wij proberen te ontkomen, uit onze eigen geest voortkomen en daarom moeten wij steeds weer trachten die geest te verbeteren door de beoefening van vriendelijkheid. En dat niet alleen jegens mensen die ver weg zijn, maar het eerst en vooral voor hen die in onze naaste omgeving zijn.

Een tweede belangrijk artikel bevat de weergave van een interview dat Robyn Brentano de Lama Zopa afnam. Een lezing, gehouden door Lama Zopa in het instituut is in extenso weergegeven onder de titel 'Karma bewaken'. In die voordracht komt duidelijk tot uiting dat we blij moeten zijn ons lichaam te bezitten - dus wedergeboren te zijn - om aldus in staat te zijn ons karma te beïnvloeden, om onheilzame karmalijnen om te buigen in heilzame.

Tenslotte wil ik wijzen op het verslag van een lezing door Lama Zopa, gehouden in Italië over 'De ontwikkeling van het geluk en vrede'. Dit referaat bevat vele praktische aanwijzingen en ideeën om je gedachtenwereld zodanig te vormen dat je zowel jezelf als ook de anderen kunt helpen bij het veranderen van verdriet en leed in geluk; beter gezegd: verdriet en smart te kunnen zien als zijnde noodzakelijk voor onze groei en dus als iets goeds.

YĀNA, 36/6; 37/1 en 37/2.

Altbuddhistische Gemeinde e.V., Zur Ludwigshöhe 30, D-8919 Utting am Ammersee.

Het laatste nummer van de 36ste jaargang opent met een overdruk van een hoofdstuk uit het boek Der Samsāro, die Weltenirrfahrt der Wesen, van Georg Grimm en is getiteld: Waar zijn de hemelrijken? De Boeddha heeft gezegd dat de wereld tot één van de vier onbegrijpelijke zaken behoort, waarover men zich niet het hoofd moet breken. Toch is het mogelijk - maar in zeer beperkte mate en zonder een bevredigend antwoord te willen verwachten - na te denken over de wereld. Grimm

zegt dan: "De goden - dus de bewoners van de hemelrijken - wonen niet, zoals Epicurus meende, in de tussenruimten van de wereld, maar in de tussenruimten van onze kennis van de wereld".

Peter Gehrmann schrijft het tweede en tevens laatste deel van zijn bijdrage over de school van de Pudgalavādins/Sāmmitiyas.
Ook na de lezing van dit deel van het artikel blijft mijn mening overeind staan: zeer belangwekkend voor iedereen, maar zeker voor hen die belangstellen in de (vroegste) geschiedenis van het boeddhisme.

H. Becker schrijft over tolerantie en toont aan dat tolerant zijn een eigenschap is die iedereen in zich (verder) moet ontwikkelen, althans moet proberen dat te doen. Maar, zoals het steeds het geval is: jeder Konsequenz führt zum Teufel - in het boeddhistisch spraakgebruik: volg steeds de middenweg. Daarom heeft ook de mens die zeer zeker het verdraagzaamst was van ons allen - i.c. de Boeddha - steeds stelling genomen tegen de zienswijzen die zuiver materialistisch, nihilistisch of fatalistisch waren; deze visies zijn n.l. niet heilzaam.

De christelijke mysticus Jakob Böhme schreef tijdens de Dertigjarige oorlog, toen Duitsland een periode doormaakte van religieuze intolerantie: "O, laat alle meningen varen . . . het is allemaal alleen maar een gevecht van het verstand. Men vindt de nieuwe wedergeboorte en de edele steen niet in het gevecht, . . . men moet alles wat in de wereld is, het mag nog zo luid klinken, laten varen, men moet in zichzelf gaan".
De Boeddha kon zeggen: niet ik twist met de wereld, de wereld twist met mij.
De auteur zegt dat religieuze tolerantie niet alleen tot uiting komt bij de beoordeling of bepaalde opvattingen wel of niet heilzaam zijn; de boeddhist is vooral tolerant tegenover de medemens en ook wanneer hij diens religieuze overtuiging niet kan delen. De schrijver concludeert tenslotte dat wij onze onverdraagzaamheid alleen kunnen overwinnen als wij onze begeerte, haat en verblinding te niet doen.

F. Grigoleit behandelt het thema 'Over het geluk, eenzaam te mogen zijn' en geeft zijn bijdrage de woorden van Krailsheimer mee: Alleen moeten zijn is het moeilijkste, alleen kunnen zijn het mooiste. Zo staat in de Ang.-Nik. VIIII, 53: 'Elke leer, waarvan is te zeggen dat zij tot eenzaamheid en niet tot gezellig samenzijn voert, van zo'n leer is met zekerheid te zeggen: Dat is dè regel. Dat is dè leer. Dat is de boodschap van de Meester!'

Het eerste nummer van het jaar 1984 opent met een bijdrage van Max Hoppe: Im Verbindenden erst erweist sich Heilsstreben als echt. De auteur toont aan dat door het inzien van de juistheid van de anattāleer wij nuchter zullen zijn en de algemene toestand waarin de wereld

verkeert, zullen zien zoals zij is - in al haar ellende en leed. Dan pas zullen wij naar vermogen en op de juiste en effectiefste wijze kunnen helpen het leed in de wereld te verzachten. Alleen hij die uit eigen ervaring de barrières kent die hem hinderen om het geluk te bereiken, kan een goede vriend en raadgever zijn voor anderen.

Mevrouw Chr. Schoenwerht heeft in een artikel een groot aantal citaten bijeen gebracht waaruit blijkt dat in de loop van millennia vele schrijvers met het begrip wedergeboorte vertrouwd waren en er in geloofden. Aan het woord komen o.m. Wilhelm von Humbold, Novalis, Wagner, Kant, Goethe en Wilhelm Busch.

Het vervolg van deze verzameling van citaten staat in het nummer 36/2 met aanhalingen van Voltaire, Maeterlinck, Empedokles en vele anderen.

In hetzelfde nummer bespreekt mevrouw M. Keller-Grimm in haar bijdrage 'Der Mensch in seiner Begegnung mit der Buddhalehre' de noodzaak om het wezenlijke van het onwezenlijke te leren onderscheiden.

ZEN, nr. 16.

Stichting Theresiahoeve, Dominicanenstraat 24, 5453 JN Langenboom.

Twee artikelen in dit nummer vragen de aandacht. Het eerste, Intimate with yourself, door Taizan Maezumi Rōshi behandelt het vertrouwd zijn met jezelf. Aan de hand van een aantal koans wordt verteld hoe je op de juiste wijze jezelf behoort te bestuderen; de beste leer, de beste waarheid is nergens anders dan binnen jezelf. Wist u dat K'ung Fu Tze heeft gezegd: "Je kunt nog geen seconde verwijderd zijn van de weg. Als je denkt dat je er van af bent, is dat niet de weg". Het lijkt wel of K'ung Fu Tze een zen-leerling was avant la lettre.

Het tweede artikel waarop ik wil wijzen heet 'No-mind-meditatie'. Het begrip No-mind, evenals 'geen gedachten hebben', wordt vaak verkeerd begrepen. Een citaat: "Om jezelf van vaststaande ideeën vrij te maken, zou je je ten volle moeten begeven in datgene wat op dit moment gebeurt. Dat is de toestand van 'samādhi', het vergeten van het 'zelf'. En: "Zolang je voorkeur hebt voor je eigen standpunt, ben je geen lege 'spiegel' die de dingen reflecteert zoals ze zijn. Het klinkt misschien eenvoudig de dingen 'in hun ware gedaante laten zijn', maar in werkelijkheid blijven we ze verdraaien". Hoe nuttig is het, om het liefst regelmatig, maar toch in ieder geval zo nu en dan, ons die gedachten goed voor ogen te houden.

DE WEG VAN FREDERICK FRANCK: TEKENEN ALS MEDITATIE

door Jacques den Boer

Zijn naam ziet er Amerikaans uit, maar hij is een geboren Maastrichtenaar: Frederick Franck, arts, tandarts, tekenaar, Zen-boeddhist, woonachtig in de buurt van New York, maar over de hele wereld tekenend en pratend op zoek naar de ware-mens-zonder-status, de ware-mens-zonder-etiket.

Onlangs verscheen van hem een prachtig boek, De *Zen* van het *Zien*, met tientallen tekeningen en met de hand geschreven, waardoor een esthetisch zeer bevredigende eenheid van vorm ontstond.
Tien jaar geleden verscheen het in het Engels. Franck en zijn vrouw vertaalden het zelf en hij verrichtte nogmaals het monnikenwerk van het schrijven van meer dan honderd pagina's in een fraai, duidelijk handschrift.

Wij mogen hem er dankbaar voor zijn. Franck geeft de essentie van Zen weer in treffende woorden en, voor wie kan zien, in zijn tekeningen. Hij beschrijft het tekenen vanuit een houding van intense aandacht als een vorm van meditatie, een schouwen van de eenheid der dingen in diepste wezen.

"Nooit is het méér nodig geweest over ZIEN te spreken: geen enkele generatie vóór ons beschikte over zoveel middelen om niet te zien, niet-te-zijn. Steeds meer "gadgets", apparatuur en machinerie, van automatische camera's tot computers, van kunstboeken en dia's tot videorecorders, spannen samen om ons denken, ons voelen, ons ervaren, ons zien te vervangen en over te nemen.

"Wanneer de mens niet meer ervaart, verschrompelen de organen van zijn innerlijk leven. Alleen of in groepen gaat hij in een gewelddadige Sint Vitusdans de straat op, maakt amok, bevuilt, vernielt, pleegt geweld, verkracht alles wat leeft, alle schoonheid die het Menselijke verheerlijkt, alles wat van de Mens getuigt".

Franck vertelt dat hij was uitgenodigd om aan een Australische universiteit een "workshop" over creativiteit te leiden. Spontaan gebruikte hij in zijn inleidende praatje de term Zien/Tekenen voor een weg die ons in onmiddellijk, direct intiem contact brengt met de zichtbare wereld om ons heen, en daardoor tegelijkertijd met onszelf.

Hoe hij die methode de volgende dag toepaste, beschrijft hij als volgt. "Ik zei: Ga maar ergens op het gras zitten, zo'n meter of twee van el-

---

De Zen van Zien; tekenen als meditatie, getekend en met de hand geschreven door Frederick Franck. Uitg. De Haan, Bussum 1983.

kaar af. Vooral niet praten, gewoon zitten en je ontspannen, rustig worden. En kijk dan aandachtig naar wat er toevallig vóór je groeit: een blad, een takje, een bloem, gewoon wat gras. Nu sluit je je ogen voor een minuut of vijf en probeer je je scherp voor te stellen wat je hebt gezien. Hou je potlood intussen losjes in je hand. Doe je ogen dan open en kijk nog eens intens naar wat je al gezien hebt, plant, blaadje, paardebloem, zó intens dat je het gevoel hebt dat het jou ook aankijkt!"

"Voel dat je er alleen mee op de wereld bent, dat het levende ding vóór je belangrijker is dan al het andere op aarde, dat het alle raadsels van leven en dood bevat. Want dat doet het! Je kijkt niet meer, je Ziet, je schouwt".

In die toestand van aandacht tast het potlood op papier als een seismograaf het blaadje of de bloem af, geleid door het oog. Het Ik is verdwenen, alle aangeleerde kunstjes zijn vergeten. Volgens Franck is dit Zien/Tekenen, als een techniek van contemplatie, een weg die past bij ons westerse temperament, waarvan hij vermoedt dat het eigenlijk niets anders is dan "een chronisch overladen schakelbord, een overgestimuleerd zenuwstelsel".

Met schroom komt Franck te spreken over Zien/tekenen als Zen: "Er is zoveel on-Zen over Zen geschreven". Hij heeft in de 35 jaar dat hij met Zen bezig is, nooit tot een groep behoord. Er is niets exotisch aan Zen, zegt hij, het is geen modeverschijnsel. Het is voor hem: het direct ervaren van de kern van het leven, dit moment te beluisteren als tijd en tijdloosheid.

Zoals R.H. Blyth in zijn boek Zen in English Literature and Oriental Classics heeft aangetoond, is Zen niet specifiek oosters: maar, zegt Franck, het is als het ware verdrongen in de westerse psyche. De grote mystici, b.v. Meister Eckhart, en de echte, authentieke kunstenaars - Rembrandt, Johan Sebastian Bach - hebben er in de loop der eeuwen voor opengestaan. Op de hoogste toppen van bewustheid hebben Oost en West elkaar telkens weer ontmoet, constateert hij.

De grootste vijand van de mens op zoek naar zijn kern is het Ik, dat voortdurend op scherp staat om de wereld af te weren of aan te vallen. Het Ik, aldus Franck, is gedoemd eindeloos vervreemd te blijven van het leven waarin het staat, vervreemd van het ware Zelf. Het gaat erom, het leven authentiek, persoonlijk te ervaren. Voor hem is het meditatief tekenen, Zien/tekenen, daartoe de aangewezen weg.

Wat het onderwerp van een tekening is, doet er niet toe; het gaat om de onverdeelde aandacht, de overgave aan het onderwerp. Een paar rupsen, een bloem, een stadsbeeld, mensen, menigten, Franck laat zien hoe hij Zen waarneemt, ondergaat, in alles wat hij tekent.

Zijn boek is als het ware een album waarbij de tekenaar zeer persoonlijke toelichtingen geeft over de geesteshouding die hij ten opzichte van zijn onderwerpen heeft aangenomen. Het gelukkigst is hij als hij mensen tekent die in diepste wezen zichzelf zijn.

"Heel, heel zelden heb ik een gezicht gezien dat volledig levend was en zo maskerloos, zo zonder een spoor van pretentie dat het het menselijke in al zijn grootheid openbaarde. Ik denk aan het gezicht van Angelo Roncalli, meer bekend als Johannes XXIII. Hij was een dikke man, verre van knap, maar ontroerend mooi. In dat gezicht zag ik de pure schoonheid van de Mens. Hij had geen masker nodig, dit genie van het hart".

Terzijde: de Zen-boeddhist Frederick Franck was de enige kunstenaar die het Tweede Vaticaanse Concilie van Johannes XXIII in tekeningen mocht vastleggen.

Franck zegt het de Japanse dichter Ikkya, uit de vijftiende eeuw, na:

De ware mens
zie, daar staat hij!
Eén blik op hem
en wij zijn verliefd!

Hij noemt hem de Ware-Mens-zonder-etiket, onze meest authentieke subjectiviteit, onze meeste universele werkelijkheid, waarvan Zen spreekt als de Boeddha-natuur, en het Westen spreekt van de Geest van Christus, het goddelijke in de mens.

Frederick Franck schreef eerder een heel bijzonder boek: Niemand/ iemand, meditaties tijdens een pelgrimstocht door Ceylon, India, de Himalaja en Japan.

Op een maandenlange reis door deze landen sprak hij met vooraanstaande denkers, o.a. prof. G.P. Malalasekara, de Mahajanake van Malwatte in Kandy (Sri Lanka), bhikkhu Narada, de Dalai Lama, geleerden van Rinzai-, Soto- en Jodo-Shin-tempels in Japan, en de beroemde boeddhistische wijsgeer professor Keiji Nishitani.

In zijn gesprekken trachtte Franck steeds een antwoord te vinden op de vraag wat de oosterse spiritualiteit zou kunnen betekenen voor hem, in Limburg opgegroeid met de symbolen van het christendom en later daarvan vervreemd.

Aan het einde van zijn pelgrimstocht zag hij het christendom met nieuwe ogen: "Jezus en Gautama demonstreren de volledige menselijke potentialiteit. Zij doen een beroep op de mens zonder label, status, pretentie, op de Christus-natuur, de Boeddha-natuur. Zij laten het innerlijke licht zien dat iedere mens verlicht die in de wereld komt".

Ook dit boek heeft hij geïllustreerd met een groot aantal fijnzinnige tekeningen die de zuiverheid van zijn visie op de mens zichtbaar en voelbaar maken. (Uitg. Ambo, Bilthoven 1973).

SAMMA AJIVA - EDEL BESTAAN

"De boeddhistische traditie in Sri Lanka lijkt verweven met de "Victoriaanse" Singalese cultuur (van de rijke Sri-Lankanen), en er bestaat nauwelijks belangstelling bij jongeren voor persoonlijke ontplooiing en groei in de boeddhistische betekenis," aldus Siri Goonasekara, een Sri-Lankaan die na een opleiding tot sociaal werker in Nieuw-Zeeland een alternatieve leefgemeenschap in zijn geboorteland is begonnen.

Hij streeft ernaar, het geestelijke en culturele erfgoed van zijn land, gebaseerd op het boeddhisme, tot nieuw leven te wekken met behulp van de positieve elementen uit de westerse technologische wereld.

Zijn organisatie, Samma Ajiva (Edel Bestaan) Alternative Life Style Movement of Sri Lanka, opereert vanuit een gebouw in de stad Galle, dat dient als een Centrum voor Alternatieven om kennis uit te dragen over alternatieve energiebronnen, hergebruik van bijvoorbeeld cocosnoot-schraapsel, organische landbouwmethoden, natuurvoeding (er is een soja-snackbar), en alternatieve geneeswijzen.

Bovendien wil Siri Goonasekara een soja-boerderij opzetten om de alternatieve methoden in praktijk te brengen. Hij probeert werkloze jongeren te laten deelnemen aan het project, dat uiteraard zonder winstoogmerk zal draaien. Ook hulp uit het Westen, financieel en daadwerkelijk, is welkom.

Lida l'Ami, Praam 30, 2377 BZ Oude Wetering, kan nadere inlichtingen verschaffen.

●●●●●●●●●●●●●●●● BOEDDHISTISCH NIEUWS ●●●●●●●●●●●●●●●●

Tiltenberg

Op 25 mei wordt op de Tiltenberg in Vogelenzang een studiebijeenkomst gehouden met Robert Aitken Roshi uit Hawai. Het thema is 'Zen, a Way of Life'.

Een weekend met tenminste zes uur meditatie per dag en volledige stilte wordt gehouden van 22-24 juni onder leiding van M.E. Maréchal.

Inlichtingen: Zilkerduinweg 375, 2114 AM Vogelenzang, tel. 02520-17044.

Kosmos

Een werkconferentie over vrede en ecologie, met de titel 'Buddhism in action', wordt van 18-20 mei in De Kosmos gehouden met Robert Aitken Roshi en Thich Nhat Hanh.

Inlichtingen: tel. 020-267477. Adres: Prins Hendrikkade 142, Amsterdam.

Theresiahoeve

Elke eerste zaterdag van de maand is er in Theresiahoeve, Dominicanenstraat 24, Langenboom (N.B.), een zit-werkdag onder leiding van Judith Bossert, met afwisselend zazen, kinhin en werken.

Van maandag 21 t/m donderdag 24 mei wordt er een meditatieworkshop gehouden onder leiding van Thich Nhat Hanh. Het programma zal bestaan uit twee delen: lessen in 'mindfulness' en commentaar op de veertien regels van de Vietnamese boeddhistische gemeenschap, de Tiep-Hien-orde.

Deze regels vormen een eigentijdse weergave van sila, de boedhistische gedragsregels.

Zenmeester Gesshin Myoko Midwer geeft in Theresiahoeve zentraining van 22 juni tot 15 juli. In deze periode is er een sesshin van één week en een weekend-sesshin. Ook is het mogelijk om voor de hele periode van ruim drie weken in te schrijven.

Inlichtingen: Theresiahoeve, tel. 08863-1277.

Maitreya Instituut

Het zomerprogramma van het Instituut omvat van 15-22 juni een introductie in Tibetaanse thanka-schilderkunst, door de bekende Engelse thanka-schilder Andy Weber. Hij gaat in op de geschiedenis van de Tibetaanse kunst, het tekenen van Boeddhavormen en achtergronden en meditatie. Deelnemers moeten hun eigen schildermateriaal meebrengen.

Van 16-25 juli wordt de achtste Nederlandse meditatiecursus gehouden onder leiding van de vaste Tibetaanse leraar van het Maitreya Instituut, Geshe Konchong Lhundup. Voor vertaling in het Nederlands en Engels wordt gezorgd.

Het onderwerp van de cursus zal zijn de Lam-Rim, lessen over het geleidelijke pad naar de Verlichting via beproefde Tibetaanse meditatietechnieken.

Inlichtingen: Maitreya Instituut, Raadhuisdijk 9, 6627 AC Maasbommel. Tel. 08876-2188.

Nyingma

Van 18-24 mei wordt een intensieve week Ruimte/Tijd/Kennis gehouden door de Nyingma Centers Nederland. Begeleiding: Robert Hartzema en Wil van de Hulst. De trainingsweek is bestemd voor mensen die al eens een weekend of cursus hebben gevolgd. Plaats: Maitreya Instituut, Maasbommel. Inlichtingen: RTK, Postbus 1744, Amsterdam.

FWBO

De Nederlandse afdeling van de Friends of the Western Buddhist Order is begonnen met geregelde, tweewekelijkse bijeenkomsten.
De bedoeling is, de beleving van meditatie en puja te verdiepen en gelegenheid tot studie te bieden. Plaats van samenkomst: het Centrum voor Zelfbezinning, Willem van Noortplein 15, Utrecht.
Inlichtingen: 030-315 643 of 030-770 253.

Chinees

Bij de secretaris van de stichting Vrienden van het boeddhisme berust een aantal tijdschriften over het boeddhisme, in de Chinese taal. Wie er belangstelling heeft, gelieve de secretaris te bellen: 03412-54120.

BOEDDHISTISCH LEERHUIS

Vanaf de eerste dag, 7 januari 1984, mag het Boeddhistisch Leerhuis in het Amsterdamse meditatiecentrum De Kosmos zich verheugen in een grote belangstelling. Met veel enthousiasme neemt het maximale aantal van ongeveer dertig studenten deel aan de zaterdagse studiebijeenkomsten, die ook de praktijk van de meditatie omvatten.

Allerlei aspecten van het boeddhisme komen aan de orde: de geschiedenis, de verschillende richtingen en stromingen, meditatie-methoden, ethiek, filosofie, sociale en politieke betrokkenheid. Elke studiedag (om de week de hele zaterdag) komen drie onderdelen aan bod: praktijk en theorie van de boeddhistische meditatie, geschiedenis en filosofie van het boeddhisme, en het lezen, bestuderen en becommentariëren van sutra's.

Tot de medewerkers aan het Boeddhistisch Leerhuis behoren prof. dr. R.H.C. Janssen, prof. dr. E. Cornélis, mevrouw dr. A.C.M. Kurpershoek-Scherft en de meditatieleraar Nico Tydeman.

Na de huidige reeks studiebijeenkomsten, die loopt tot eind juni, is het de bedoeling in het najaar met een nieuwe reeks te beginnen.

Inlichtingen: Nico Tydeman, De Kosmos, 020-267477, op maandag t/m vrijdag na 14.00 uur.

NAJAARSBIJEENKOMST VRIENDEN VAN HET BOEDDHISME

De Najaarsbijeenkomst van de Vrienden van het Boeddhisme wordt gehouden op zaterdag 27 oktober a.s. Plaats van samenkomst: meditatiecentrum De Kosmos, Prins Hendrikkade 142, Amsterdam. Mededelingen over het programma volgen in het komende nummer van Saddharma.

DHARMATERIALS

Het Tushita Mahayana Meditation Centre in New Delhi propageert het boeddhisme in India door publicatie van boeddhistische teksten, bevordering van meditatie, het aanbieden van accommodatie voor boeddhisten die door India reizen, en steun aan liefdadige instellingen, waaronder een leprakolonie. Geestelijk leider van het centrum is Lama Thubten Zopa Rinpoche.

Om het centrum financieel te ondersteunen is een firma opgericht, Dakini Company, die textiel en boeddhistische voorwerpen, zoals boeddhabeelden, mala's en wierook, exporteert. De voorwerpen zijn ook te bestellen bij het postorderbedrijf van Dakini, dat de naam Dharmaterials voert.

De voorstellingen van de (koperen) vergulde boeddhabeelden variëren van Amitayus en Manjushri tot Sakyamuni. De grootte loopt uiteen van tien centimeter tot 96,5 centimeter (gewicht 45 kilo). De prijzen liggen tussen US$ 11,50 en US$ 752.00.

Inlichtingen: Dharmaterials, Tushita Mahayana Meditation Centre, 5/5 Shantiniketan, New Delhi 110021, India.

• • •

De Boeddha-figuur op het omslag van Saddharma stelt Amida voor, de Boeddha van het Oneindige licht, gezeten in de handhouding van meditatie. Het achttiende-eeuwse Japanse beeld bevindt zich in het Rijksmuseum voor Volkenkunde in Leiden. Fotografe: Else Madelon Hooykaas.

